

אשית עצות בנפשי

שיחות זמננים
ממורדנו ראש
הישיבה שליט"א

ע"א

שנה ב'

פרשת נח

תשפ"ה

סעודת ראש חודש אלול תשפ"ד
לתומכי הכולל

לשמיעת השיעורים
קול ברסלב: 1212-444-9191

– פנימי –

יוצא לאור על ידי תלמידי היכל הקודש
בני ברק יצ"ו

להערות והארות: ushiseb@gmail.com

סעודת ראש חודש אלול תשפ"ד

לתומכי הכולל

מלמד יש את המומחיות שלו, יש לי קצת דאגה מה יהיה בעוד כמה שנים, כשיהיו כיתות מקבילות לכל המלמדים, המלמדים היום כבר קיבלו שם, של מלמדים מומחים, וההורים מאוד אוהבים אותם, ומה יהיה עוד כמה שנים, כשיהיו שני מלמדים בכל כיתה, מלמד אחד ותיק, ומלמד אחד חדש, וההורים ירצו לשלוח רק למלמד הותיק, שכבר פקיע שמה, ולא רוצים לשלוח למלמד החדש, בעזרת השם יהיה טוב, האם במוסדות האחרים יש אפשרות להורים להגיד משהו?

על בנייני התלמוד תורה בקריה

הגשנו עכשיו לעירייה, בקשת רישיון לבניית התלמוד התורה החדש, ואני רואה שהדברים האלו מתמשכים ולוקחים שנים, ולכן הגשנו כבר עכשיו שני בקשות, לבנייה בשני מקומות, אף שכרגע אנחנו רוצים לבנות רק במקום אחד, אבל אם זה לוקח ארבע שנים עד שנותנים רישיון, הרי בעוד ארבע שנים כבר יצטרכו לבנות בנין נוסף, לכן הגשנו כבר עכשיו שני בקשות.

בשטח שרוצים לבנות עכשיו את התלמוד תורה, יש שם 50 אקר, וביקשנו אישור בניה על שטח של 30 אקר [120 דונם], זה נראה לכם יספיק? חלק מהשטח הזה צריך להיות חניה, וחלק צריך להיות

ילדים בני שלוש ומלמדים

אין מה להתווכח עם הילדים כשנעשים בני שלוש, ולהתעקש שיגידו את אותיות ה-א' ב', אני זוכר שאחד מילדיי, נהיה בן 3, ואחד מבני משפחתי התעקש שהילד יגיד את האותיות, ולא הצליח להוציא מהילד כלום, עד שבסוף חמי שליט"א אמר, שאפשר לעשות 'שומע כעונה', והילד ישמע שאומרים את האותיות, ועכשיו הילד הזה גובר בלימודיו על כל הילדים בכיתה שלו, הוא קורא את הקריאה יותר מכל הילדים, אבל כשהיה בן שלוש, ניסו את כל הטריקים והוא לא פתח את הפה, והיה אפשר לכתחילה לצאת ידי חובה עם 'שומע כעונה',

יש כמה שיטות בתלמודי התורה מתי זה כיתה א', בסאטמאר נהגו, שכיתה א' זה בשנה שהם יהיו בני חמש שנים, אבל בשאר המוסדות עושים כיתה א' בשנה שיהיו בני שש, ואצלינו בויליאמסבורג, שאין הרבה ילדים, מקבצים יחד שני כיתות, נמצא שפעם אחת מתחילים עם הילדים כיתה א' כשהם בני שש ופעם כשהם בני חמש.

ואם ילד לא רוצה ללקק את הדבש, לוקחים סוכריה ומניחים על א' מ' ת', ונותנים לו את הסוכריה, זה גם דבר מתוק, שיהיה לו מתיקות התורה.

ב"ה יש לנו מלמדים מומחים, לכל

את הכל בחוץ, ונשיא העמותה עבר שם יום אחד, וראה בחוץ את כל הספסלים, והוא היה כל כך בכעס, וביקש להתנתק מאיתנו, ושנשלם לו את הבנין, ושלא יהיה לנו יותר קשר, וביקש סכום קטן... וקנינו ממנו את כל המתחם הזה, ברוך השם.

חייב להיות שהבנין הזה נבנה על ידי יהודים יראי השם, כי אחרי מאות שנים, זכה הבנין שזה נהפך נהיה לתלמוד תורה עם מאות ילדים הלומדים תורה ויראת שמים, הרבה בתי כנסיות באיזור נהפכו ל"ע למוזיאונים.

אני כל כך לחוץ מזה שאין עדיין בנין נוסף לילדים, והם כולם יושבים דחוקים בבנין אחד, כל שבוע יש אסיפה בעירייה, ומחליטים לשבת שוב לאסיפה לשבוע הבא, ושוב שבוע הבא, צריך המון תפילות, וד' בוודאי יעזור לנו.

ראיתם פעם את המבנה של הבית ספר הכללי כאן בליברטי? קומפלקס ענק, יש שם פחות מאלפיים ילדים, עם כל כך הרבה מבנים, ועיר האלוקים מושפלת עד שאול תחתיה, רציתי לקנות את אחד הבניינים שלהם, וכבר דיברתי עם אבי שליט"א אם אין כאן שאלה של בית עבודה זרה, אבל הם לא מוכנים למכור בינתיים.

מאוד מעניין דעת הצדיקים בזה, דעת הרה"ק מסאטמאר היה שאסור לקנות שום דבר מהנוצרים, ואסור לעשות כלום מכל התיפלות שלהם, לא מקווה טהרה ולא שום דבר, אבל ממוהרא"ש משמע שאין מה לחשוש בזה, ואין בהם שום כוחות של טומאה וכדומה, כי 'אין עוד מלבדו', ואין מה לחשוש, גם בניטל יש את הוויכוח הזה, מצד אחד היו צדיקים שכל כך פחדו מזה, ואמרו לא ללמוד בניטל, אבל מוהרא"ש כל כך ביטל

מקום שהאוטובוסים יכנסו ויצאו כשמביאים את הילדים, וצריך שחלק מזה יהיה מקום לפעילות לחודשי הקיץ למחנה הילדים, וצריך מקום לילדים לשחק, וצריך להשאיר קצת יער שהילדים יוכלו לבנות שם ביתנים...

הבנין שיש לנו בטשעסנאר, זה נס מן השמים, כשבנינו את הקריה אמרתי לעסקנים, תעזבו כעת את המשך התפתחות הדירות, חייבים מוסד רשמי וחוקי, אני יכול להכניס את הילדים לבית כנסת בהאשקי, ולעשות מוסד לא חוקי, אבל אז לא יהיה מוכר בעירייה, ואין תחבורה ואין אוכל וכו', והעסקנים אמרו, שאי אפשר לקבל רישיונות ברגע אחד, כי את הנשמה הם מוציאים עד שנותנים משהו, אמרתי להם, תחפשו איזה עמותה ישנה עם מוסד קיים, לא יכול להיות שאין כאן באיזור משהו שיש לו כבר רישיון להפעיל בית חינוך, ואפשר להשתמש בזה, ויהי היום, והגיע יהודי לעזור לנו, היהודי הזה רצה לבנות ישיבה כאן באיזור לפני שמונה שנים, והוא נכנס לתוך איזה עמותה ישנה, כל חברי העמותה, היו יהודים קשישים מהאיזור, בני תשעים פלוס, והם עשו איתו עסקה, שהוא מתחייב לתת להם את הבנין הזה, למשך עשרים וחמש שנים הבאות, לראש השנה ויום כיפור, ואם יש לווייה הם צריכים לתת לו איזה חדר, למעשה הוא לא הצליח עם הישיבה, ואחרי חצי שנה הוא סגר את הישיבה, והוא מכר לנו את חלקו בעמותה, ולמעשה אנחנו היינו מחוייבים לעמותה לעשרים וחמש שנים לכל מה שהוא התחייב להם.

והיה פעם אחד שאחד האברכים עשה איזה סיום, ולכן הוציאו את כל הספסלים הכבדים החוצה, כדי לסדר יפה בפנים, ושכחו והשאירו

עומד חתנו זצ"ל, כל פעם עמד כמה שעות, בגשם ובשמש, כל מי שכתב לו מכתב עם צרה, הוא היה עונה שהוא יזכיר על הציון, והלך להזכיר אחרי זה.

• מוהרא"ש היה פעם אצלו, והוא שאל אותו מי אתה, מוהרא"ש ענה לו, אני מחבר ספר אך אפיים, אמר לו הצדיק, אני ביקשתי מהקב"ה שאני רוצה למצוא את המחבר, אני מספר לכם כעת מה ששמעתי מאנשים, ואני לא יודע מה באמת היה, אומרים שמוהרא"ש שאל אותו למה הוא לא מדבר מתפילה והתבודדות, הלא אם הוא ידבר מזה, הוא יכול להביא את הגאולה, כי הדברים שלו מגיעים לכל כלי התקשורת העולמית, מליוני אנשים מקשיבים לו, ואם הם ישמעו שכל אחד יכול לדבר אל ד', כל העולם יתחיל לדבר אל ד', ומשיח יבוא, והוא ענה למהורא"ש, שהוא מדבר מחסידות, והכל כלול בחסידות.

• ש. יש מכתב מבעל התניא על החשיבות של התבודדות, ת. אגיד לך, אפשר למצוא את כל מה שכתוב מרבינו, בספרים אחרים של צדיקים, אתה תמצא איזה מילה מרבינו פה ומילה שם, אבל השאלה מה העיקר בספרים האלו, האם התבודדות זה העיקר, או שצריך לחפש בספרים שלהם ולמצוא שהם גם מדברים מהתבודדות, אצל רבינו ההתבודדות והתפילה היתה העיקר.

• כשלומדים אשר בנחל, לא יכול להיות שיעברו עשרים מכתבים מבלי שתקבל שם חזוק, על ההתמודדות שאתה עובר בכל יום, כמו העצה של רבינו [ליקוטי מוהר"ן ח"א סימן קצ"ה] של 'בצר הרחבת לי'. ולכן חייבים לפתוח בכל יום אשר בנחל, כי כל יום יכנס לך איזה עצה שישמור

את זה, ואמר שהיום אין לחשוש כלום, ואין עוד מלבדו.

• נצרות זו עבודה זרה, אין ספק בזה, הערבים הם לא עובדי עבודה זרה.

חיווק והתבודדות

• ש. אני מקבל כל שבוע חיווק מהשיעורים ומעצתו אמונה, מאיפה ראש הישיבה לוקח חיווק? ת. בחור אחד אמר לי, שהוא שמע מאחד המטפלים הגדולים, שכל מטפל, הכי גדול שיש, חייב ללכת פעם בשבוע לטיפול, אצל מטפל אחר, והוא אומר שבוודאי גם לי יש איזה מטפל שאני הולך אליו, כי אני שומע כל כך הרבה צרות, וחייב להיות שאני הולך למישהו לדבר אליו, והאמת היא, מאיפה יש לי חיווק? מספרי רבינו, אם תלמד את ספרי רבינו יהיה לך חיווק, וכמובן אני הולך הרבה להתבודדות.

• אתמול בערב ראש חודש הייתי בקווינס להתבודד, אני לא יכול לחכות עד ראש השנה, אני חייב כבר ללכת איפשהו לשפוך את הלב, נסעתי עם איזה בחור, והוא שאל אותי, איך יש לי כח להתפלל שם, כל כך חם, והיו שם המון אנשים, אמרתי לו, אם יש אבנים כבדים על הגב, ואתה חייב להוריד את זה, לא חם לך ולא דחוק לך, אני רק מחפש מקום להוריד את האבנים, זה מקום טוב שם להוריד את האבנים, בערב ראש חודש מגיעים שם הרבה אנשים, כל מיני סוגים של אנשים, הרבה אמרו לי אתמול, תודה על השיעורים, באנגלית ובאידיש ובשאר לשונות, היו שם כמה מבני ארץ ישראל לבושים קצר, ואמרו שיש להם חיות מהשיעורים.

• זה דבר חדש שעשו שם תקרה עם נוחות וכו', כי אצל הרייזן, היה

לריב, השיטה במלחמה השתנתה, עד היום הרוסים נכנסו לאוקראינה, ואוקראינה הגנו על השטח שלהם, עכשיו אוקראינה נכנסו אצלם והתחילו ללחום איתם, היום עוד אפשר לנסוע לאוקראינה, אבל אף אחד לא יודע מה יהיה מחר.

• והמלחמה של ארץ ישראל פשוט הופך את העולם, המלחמה שהתחילה בשמחת תורה, לא מפסיקה, אין שום פתרון לזה, רק ביאת המשיח תפתור את זה.

• ש. אני מארגן קבוצה לנסוע יחד לאומן לראש השנה, בהתחלה היינו שבע אנשים, ומאז זה כבר עלה לארבעים איש, האם מותר לי לקחת כמה דולרים נוספים מכל אחד, וכך לכסות את ההוצאות שלי? ת. הרי אתה עוזר לאנשים גם כשאתה עושה כמה דולר להוצאות הנסיעה שלך, כי אחרי הכל, אצלך זול יותר מבמקום אחר, ואחרי הכל אתה עושה לו הרבה טובות, טלפונים והתארגנות וכו', זאת ועוד, הרי אתה רצית לעשות את זה רק לשבע אנשים, והתקבצו כבר ארבעים איש, ואני לא בטוח שתמצא לעשות את זה טוב, אבל אם תיקח כמה דולר יותר, אולי תסכים לעשות את זה גם לשנה הבאה, אחרת אני לא חושב שתסכים.

• אני שכנעתי אנשים להצטרף איתך לנסיעה דרך קרעסטיר, באופן כללי אני תמיד אומר לאנשים, לא לנסוע לבד, זה סכנה לנסוע לבד, צריך לנסוע עם חברים, ככה אנשים שמורים בדרך, וככה מתפללים ומניחים תפלין, הרי גם בבית האדם בסכנה, וצריך שמירה, ומי מדבר על הדרכים...

• כשאתה לומד יורה דעה, בשר בחלב, אתה רואה שיש הלכות שמקילים להולכי דרכים, וכן באורח חיים

אותך באיזון, ויגיד לך: תן הודאה להקב"ה על מה שיש לך, תסתכל על הטוב, אתה לא רוצה להחליף את החבילה שלך עם אף אחד, העצה הקטנה הזאת של רבינו, יכולה להציל את החיים של האדם.

• רבינו אומר בתורה זו של 'בצר הרחבת לי', שדוד המלך עבר את הצרות הקשות שלו, כי ידע שהקב"ה נותן לו בתוך זה הרחבות גדולות, אף 'בצר', הקב"ה מרחיב, והסתכל על חסדי השם, וכך הצליח לעבור את הכל, שומו שמים מה שדוד המלך עבר, הרי בנו רצה להרוג אותו, כינס את כל העם נגד אביו, ותיכנן מרידה לפרטי פרטים, שומעים היום כאלו סיפורים שמנהיגים צריכים לברוח, ומה עשה דוד המלך, 'מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו', הוא עשה 'מזמור', שר להקב"ה, ראה את החסד של השם.

• גם כשמגיע לנושא התפילה, הרי אין לנו כח להתפלל, כבר עברנו את השנים של 'הבחורים הצעירים', ואת ה'שנה ראשונה', וכבר אין לנו את החשק לתפילה, וכשאתם רואים מישהו מתכסה עם הטלית בשבת בבוקר אחרי 'שבח נותנים לו...', הוא סך הכל רוצה לישון שם, אין לאנשים כח להתפלל, אבל אם הוא פותח כל יום את ספרי רבינו ותלמידיו, הוא רואה שכתוב שם, תנסה עוד תפילה אחת, תתן עוד תפילה אחת להשם, צריך המון המון חיזוק על כל דבר.

• הרה"ק מסאטמאר אמר פעם לסבא שלי הרה"צ ר' אלהנן טייטלבוים, זצ"ל, שאת הבנים מקבלים מהשמים, אבל חתנים אפשר לבחור.

אומאן ושמירה בדרכים

• צריך להתפלל שנוכל להגיע לאומן, הרוסים עם האוקראינים לא מפסיקים

וחייבים להגיע לפני שבת, אם נצא ברביעי נגיע ליום שישי, וכנראה יהיה כאן 2 קבוצות, קבוצה אחת תצא ביום שלישי, וקבוצה ביום רביעי, ואתם המלמדים תעבדו יותר קשה... כי תצטרכו לעשות שם תלמוד תורה, גם ביום שישי, וגם ביום ראשון, וגם בשני ערב ראש השנה, אבל השנה בתשפ"ה, יש לכם תלמוד תורה באומן רק ביום אחד, בערב ראש השנה, כי רוב הציבור יגיע ביום שלישי, וא"א לקחת את הילדים ביום הראשון, ולצאת איתם יחד לציון וכו'.

העיקר מה שצריך לשמור על הילדים בראש השנה, זה בזמני התפילות, אולי צריך לשים אברך בחוץ, שישמור על הילדים שמסתובבים בחוץ.

ש. מה עושים עם הילדים כל כך הרבה שעות בפנים, האם אפשר לשחרר אותם קצת? ת. בראש השנה בבוקר אנחנו באמת נמצאים בבית כנסת שש שעות, משמונה עד שתיים, אבל לא צריך לשמור בפנים כל השעות האלו על הילדים, כי הילדים לא יושבים כל הזמן בפנים, במכירת העליות וקריאת התורה הם יוצאים החוצה, באמצע מוסף הם לא יכולים לצאת, כי צריכים לשמוע את כל הקולות של התקיעות.

בשחרית, הקטנים יכולים לצאת החוצה באמצע שמו"ע של הש"ץ, אחרי קדושה, כדי לעשות קידוש, האם רק להורים מותר, מישהו אמר שאחרי 'נקדישך' בשחרית, הש"ץ יכול ללכת מהעמוד, כי אם הוא יסתובב הוא יראה שאף אחד לא שם, כולם יצאו לעשות קידוש... מוסף זה סך הכל שעתיים, משתים עשרה עד שתים, אבל הילדים כבר בפנים מתקיעת שופר, את הילדים הקטנים

בהלכות תפילה, כי בדרכים קשה מאוד לאדם, ולכן צריכים שמירה יתירה, בן אדם שיוצא מארה"ב בלילה, אם הוא יוצא לבד, הוא יכול מאוד לשכוח להניח תפילין, כי כשהוא נוחת באירופה, כבר אחה"צ/ערב, והוא חושב לעצמו 'עוד מעט אתפיל', ולא קולט שהיום עובר במהירות, אבל אם הוא רואה חבר שנעמד ומניח תפילין ומתפלל, הוא גם נעמד ומניח תפילין.

וואני אומר לך שכמה שתרצה לעשות יותר קל, את הנסיעה לאומן, עדיין תצטרך לעבור כל מיני מניעות, ככה זה הנסיעה לרבינו, אני כבר נוסע עשרים שנה לראש השנה לרבינו, וכל שנה יש משהו, מי שנוסע בלי ילדים, זה משהו אחר לגמרי, זה חצי טירחא.

אומאן עם הילדים והמלמדים

אנשים שמגיעים עם ילדים, יש להם ריווח עצום מהבנין שלנו, ואולי הם בכלל לא מבינים את זה, בהתחלה היה לנו דירה במקום אחד, והמקווה היה בקלווין, והתפילות במגומטר, וכינתיים הילדים הסתוכבו, ירחם השם, אני רציתי לקום לפנות בוקר בר"ה, ואני חושב לעצמי מה אני עושה עם הבן שלי שהוא בן שש ויושן, אני רץ למקווה, ומיד אני חוזר לראות אם הוא יושן, ואז אני חושב, אם להעיר אותו לתפילה, או להישאר לידו ולגרוס משניות, ולשמור עליו כל הזמן, אבל כעת אתה יודע איפה החדר שלך, והוא יודע כשהוא מתעורר, אתה או במקווה למטה, או בבית כנסת, או בחדר אוכל, כמובן שתמיד צריך לשמור על הילדים, אבל מצדינו הבנין נבנה בצורה הכי שמורה שיכול להיות.

ר"ה תשפ"ו יחול ביום שני בלילה,

לא יתנו אף פעם שום סטירה לילדים, אם יש מקרי קיצון, יש ללכת למנהל, והמעלה בזו היא, שהמנהל לא נמצא בתוך הויכוח הזה, והוא לא נסער, ואם צריך לחנך, הוא יכול לעשות את זה בישוב הדעת, וגם אז צריך המון סיעתא דשמיא לא לעשות שום טעות.

ש. מה לעשות שאשתי רוצה שאלך איתה לקניות, ואני חושש משמירת עיניים, ת. שמירת עיניים צריך בכל מקום, גם אם הולכים ברחוב, ואני מתאר לעצמי שאשתך לא לוקחת אותך למקום שיש שם פריצות, חזרת היום מהשיבה, ואני חושב לעצמי, רבש"ע מה עושים היום האברכים, איך מצליחים לשמור על העיניים, נורא נוראות מה שקורה היום ברחובות, לכאורה בבארא פארק יותר קל מכאן בעיר, וויליאמסבורג מלא בגויים.

יש ששואלים את מוהרא"ש בשו"ת ברסלב, את השאלה הזאת על הפצה, אם ללכת להפצה בגלל שמירת עיניים, ומוהרא"ש עונה את התשובה הזאת, הרי שמירת עיניים לא מתחיל דווקא בהפצה, שמירת עיניים צריך כל היום, ובכל מקום שהולכים.

אני לא אומר לך להגיד לאשתך, שאתה מעדיף לא לצאת לקניות בקניון וכדומה, כי אני מתאר לעצמי שאם היית יכול להגיד לאשתך, היית אומר את זה, ולא היית שואל אותי מה לעשות, אם אתה שואל אותי, כנראה שזה לא אפשרי, ואתה צריך לצאת איתה למען השלום בית, ולכן אני עונה לך, שבין כה, אתה צריך ללכת ברחוב ולשמור על העיניים, וכמובן שאתה לא הולך ח"ו למקומות המטונפים, יהודים צדיקים ששוכרים מטוס שלם כשנסועים לארה"ב, אין להם את השאלה הזאת, הם נמצאים

אפשר אולי לשחרר קצת באמצע מוסף, אבל המלמדים צריכים לחלק להם משהו כדי להחזיק אותם, לא רק כרטיסים למבצע של מוצאי ר"ה, ילדים גדולים יכולים להבין את זה, ששווה להם לאסוף כרטיסים למוצאי יו"ט, אבל ילדים קטנים לא יכולים לחכות, הם צריכים משהו עכשיו, צריך לתת להם משהו מעניין באמצע התפילה, ילדים בני שש, שמגיעים לראשונה לאומן, לא יכולים לעשות חשבון עם הכרטיסים והסטים וכו'.

חינוך הילדים ושלום בית

שמעתי לאחרונה על מנהג חדש, שהסתתא נותנת מתנות רק לנכד שקרוי על שם הסבא/בעלה, זה לא צודק, מה הילדים האחרים אשמים שלא קיבלו את השם הזה, פחד פחדים.

ש. מה עושים שהילד מאוד משתולל, הרי אסור לתת מכות לילד, ואסור לצעוק על הילד, מה אני יכול לעשות ברגע זה שהוא משתולל והופך את הבית? ת. לפעמים צריך להרגיע קצת את הילד, ומותר ואף מומלץ להכניס אותו לחדר לכמה דקות, חייבים לחנך את הילדים, אבל חינוך זה לא 'ספר', כל פעם צריך לחשוב מה עושים, פעם אחד מכניסים אותו לחדר, ופעם אחד הוא לא מקבל איזה ממתק, צריך לחשוב טוב מה עושים, אבל ח"ו להרביץ, רבינו אמר שאסור להכות את הילדים, וגם מי שלא מקשיב לרבינו, צריך לדעת שזו סכנה, כי מתוך כעס הוא יכול לעשות נזק לילד, והרווחה תיקח לו את הילדים מהבית, מתוך ישוב הדעת אפשר לתת סטירה קטנה על היד, אבל כשהאבא בכעס, הוא לא יכול לתת סטירה, כי אין לו ישוב הדעת.

בתלמוד תורה קבעתי שהמלמדים

בחור בן 18 וילדה בת חמש, ואם לא תטפל בזה, בשנה הבאה כבר תשאל על בחור בן 19 עם ילדה בת 6, וכך הלאה, אי אפשר למנוע בכח כי זה יגרום מחלוקת, והדבר הכי גרוע זה לעשות מחלוקת בין בני המשפחה, צריך לטפל בזה בצורה מאוד יפה, אתה יכול להתחיל ללמד את הבת שלך, ולהסביר לה שהיא כבר גדולה, והיא כבר לא משחקת עם בחורים, צריך לדבר יפה עם הילדים, אבל תיזהר מאוד, לא לעשות עכשיו מחלוקת במשפחה, ומה אתה עושה כשהאחינית שלך בת שבע, רצה אליך שתרים אותה? תן לה איזה סוכריה וזהו.

• שהקב"ה ירחם על עמו ישראל, צריך רחמים גדולים, אני לא יודע אם אתם מסכימים למה שאני אומר, תשאלו ותפריכו אותי... כמה אחוזים מהאנשים הנשואים, הם באמת נשואים וחיים כמו אנשים מרוצים, אני לא מדבר כעת על הזוגות שנפרדו או התגרשו, תביאו לי מספר, ותגידו לי כמה אחוזים מהילדים נפגעים מבני משפחה, זה קורע לב, כשנחשפים למה שקורה בעם ישראל, כי מבחוץ הכל כל כך זוהר ונוצץ, אבל בפנים יש כל כך הרבה כאב.

• רבינו אמר: מה שעובר עליכם, זה מה שעובר על כל העולם, הרי גם אנחנו נוצצים ונראים כמו אברכים חסידים ואנחנו יודעים טוב מה עובר עלינו, תחשבו מה עובר על אחרים, ירחם השם עלינו, מאוד מפחיד כשנחשפים מה קורה בבתי ישראל.

פחדים של ילדים ובניית הקריה

• ש. מה עושים כשהילד מפחד, כמו להישאר לבד בבית וכדומה? ת. אסור לריב עם פחדים של ילד, זה יכול להיות רק יותר גרוע, אם ילד מפחד

כל היום בבית כנסת, אבל לנו יש את השאלות האלו.

• אני יכול לישון בשבת אחה"צ כשהילדים מסתובבים לבד? ת. במקום שאתה גר, והילדים אין להם לאן לצאת מהבית, אתה יכול להיות בחדר שלך, כשאתה יודע שהילדים נשארים בבית, רק במקומות שיש חשש שהילדים יורדים, כמו בבני ברק וירושלים, ומישהו חולה יכול לקחת אותו לאיזה פינה אז אסור להורים לישון, תשאל כל אחד מתי פגעו בו כשהיה ילד, התשובה היא, ביום שישי אחה"צ, ובשבת אחה"צ, או בבין הזמנים.

• ביטלנו עכשיו את המושג בין הזמנים במוסדות היכל הקודש בארץ ישראל, כמו כאן באמריקה, יש תלמוד תורה כל הזמן, כי הילדים שם מסתובבים ברחובות בבין הזמנים, ירחם השם, כאן חזרו עכשיו הבנות ממחנות הקיץ, נתתי להם יום אחד של חופש, אם צריך לקנות איזה בגד, והיום כבר התחילו את הלימודים בבית פיגא, ברוך השם, תסבירו לי למה בכל בתי הספר מתחילים רק ביום חמישי השבוע, מה אמורים לעשות כל השבוע הזאת.

• יוצא כל יום אוטובוס מקרית יואל לקריה, אוטובוס לילדים ואוטובוס לילדות, כל הנסיעה היא חמישים דקות סך הכל, וכאן בעיר כשההורים רוצים לשלוח את הילד לתלמוד תורה בעיר עם האוטובוס והפקקים, זה לוקח יותר זמן.

• ש. מה אני עושה עם אח שלי בחור בן שמונה עשרה, שלוקח את הבת שלי בת החמש, על הברכיים, ואני מרגיש שזה לא טוב, האם אני צריך למחות ולהגיד שיוריד אותה מיד? ת. לא שייך 'למחות', אבל צריך לטפל בזה, כי עכשיו השאלה היא על

לבנות את האבטחה הציבורית בקרית יואל, מכל הסיפורים האלו, כעת נשקיע קצת במצלמות, לא צריך לשים מצלמה על כל בית, זה לא כל כך הרבה כסף.

• מי ברא את הפחד? הקדוש ברוך הוא. למה? כדי להגן על האנשים, אם יפחדו, הם ישמרו על עצמם, אבל אסור שזה ישגע להם את בריאות נפשם, זה מצויין שאנשים מפחדים מרכבים, כי ככה הם ילכו על המדרכה, כשילדים מפחדים מהלילה וכדומה, אסור לריב איתם על זה, אם תריב איתו, הוא יחשוב שאתה לא מבין אותו, ואם רק תגיד לו, הקב"ה שומר עליך ותחזור למיטה שלך, זה מאוד יכול לעצבן אותו, הוא באמצע הלילה ולא שומע כלום, ורק יכנס לפחדים יותר גדולים, בבוקר תגיד לו המון פעמים, שהקב"ה כאן, ואין מה לפחד, אבל בלילה אתה חייב להיות איתו, ולהכניס אותו לחדר שלך.

• מישהו סיפר לי שהרה"ק מסאטמאר שאל את הרה"ק מטאהש, איך הולך שם בקרית טאהש, ענה הצדיק מטאהש, ברוך השם, והרה"ק מסאטמאר המשיך לשאול שוב, מה קורה שם, והוא שוב ענה ברוך השם, ככה היה חמש פעמים, וזה מאוד הפריע להרה"ק מסאטמאר, הוא רצה לעזור לו, ורצה לשמוע מה עובר עליו, אולי הוא יכול לעזור לו בברכה, אולי הוא יכול להלוות לו כסף, אולי הוא יכול לתת לו לצדקה את כל הכסף שנכנס באותו יום בקוויטלך, ושעמתי שאחרי שהצדיק מטאהש הלך הביתה, הוא עשה חשבון הנפש, והגיע למסקנא שהוא פגע בצדיק, שלא ענה מה הבעיות שלו בקריה, ומאותו יום הוא החליט שהוא לא אוכל יותר מוצרי חלב, לכפר על הפגיעה בצדיקים.

ממשהו, יש לזרום איתו, עד שזה יעלם, אם הילד רוצה להיכנס לחדר שינה של ההורים, כי הוא התעורר ומפחד ממהו, אי אפשר לזלזל לו בפחד, מנסים פעם אחת להגיד לו, הקב"ה כאן, ושומר עליך, ואם הוא לא נרגע, מכניסים אותו, שיביא כרית על הרצפה וישן, אחרי תקופה הפחדים נעלמים בעז"ה.

• ש. הבן שלי מפחד לצאת החוצה לשחק, כי היה פעם דוב בחוץ, אני יכול להגיד לו, תצא החוצה, ושום דבר לא יקרה? ת. אתה יכול להגיד לו את העובדות הברורות לגבי זה, אולי הוא חושב שהדובים שמסתובבים כאן זה משהו מסוכן, תסביר לו שזה לא מסוכן, היה כאן גוי שהיה גר בקריה, לפני שנים, שהיה מאכיל, המון חיות, דובים וכל מיני חיות, ושנים אחרי שהלך מפה, הם עוד הגיעו לחפש את האוכל, לקח להם הרבה זמן לקלוט שהבן אדם הלך.

• ביקשתי השבוע להתקין מצלמות כאן בעיר, כי היה כאן מקרה נוראי בליל שבת, עבר איזה רכב עם כמה עבריינים, ואחד מהם תקף וצעק על אשה, והיא היתה עם ילדיה, ועכשיו הילדים מפחדים לצאת מהבית, כשיש מצלמות רואים את הלוחות זיהוי, ואפשר להכניס אותו לכלא, עברתי יום אחד, עם מישהו ברכב, וראיתי איזה גוי מתחיל לדפוק על הרכב, ואחרי זה ראיתי ששכתי נגיש אליו, ונותן לו 2 דולר, ושואל אותו אם הוא מוכן לשמור על הבית שלו, ואחרי זה כשעברו כמה שיכורים, הגוי טיפל בהם, יש גם גויים שמגיעים בליל שבת, ועוברים בתיבות דואר, ומוציאים את הדואר, 3 משפחות כבר סיפרו לי את זה, והמצלמות יעזרו לזה בעז"ה, אני לא רוצה לספר את כל הסיפורים, לא להכניס פחדים, אבל ככה התחילו

יותר טוב, ברוך השם יצאתי לקניות היום ולא מצאתי מה שחיפשתי, וכשההורים שואלים מה המצב הכספי כי רוצים לעזור, ויש ביכולתם לעזור, בוודאי ובוודאי שצריך לענות, ואל תהיו חכמים, עונים להם: אנחנו מחכים לנס, מה שמוהרא"ש אמר לא לשתף את ההורים עם הבעיות, הכוונה היתה, לא לבכות כל הזמן, אבל אתה יכול להגיד לו: אני מחכה כעת לאישור ההלוואה מהבנק, ובינתיים עוד לא הצלחתי לקנות רכב אבל בעזרת השם בקרוב אצליח, והאבא רואה שאתה איש חיובי, ואתה לא מרגיש עני ושלמיזל, והוא בשמחה יעזור לך.

שמעתי שהרה"ק מסאטמאר אמר פעם לאברך אחד, להיכנס לאיזה עסק, וכשהיהודי עבר בליל שבת להגיד 'גוט שבת', שאל אותו הצדיק, מה שלום העסק, עונה היהודי 'נו שבת', היהודי הזה הפסיד מהעסק הזה לכל ימי חייו, מה אתה עונה ככה לצדיק, הוא רוצה לעזור לך.

כשההורים הולכים מהעולם, יש אשמה מאוד גדולה בלב, מרגישים מצפון נוראי, שלא עשו מספיק, נפטר עכשיו אמא של אברך כאן, היא נפטרה די בצורה פתאומית, אבל הילדים מרגישים כל כך טוב, כי בתקופה האחרונה היא היתה גרה אצלם, והם טיפלו בה במסירות.

הלכתי לנחם איזה אברך מאנ"ש, ואחד האחים שם, אברך תלמיד חכם, שאני לא הכרתי אותו, קרא לי לצד, ואמר לי, תציל לי את החיים, אני לא מצליח לישון בלילה, אני חושב שמהו הולך לקרות לי, אני השארתי את האבא שלי לבד, ולא הגעתי לבקר אותו, האח שלי הברסלב'ר המיושן, ישב חודשים עם האבא בבית חולים, וכשביקש ממני לבוא,

אם היום בזמן הזה, אני רואה שכל כך קשה לבנות קריה, אני מתאר לעצמי, מה היה אז, כמה קשה זה היה, וכששואלים, ועונים ברוך השם, מה כבר אפשר לעזור לו.

יש לי גם את הסיפור הזה עם האברכים, אני מייעץ לאברך מה לעשות, ואחרי זה שואל אותו מה קורה, הוא אומר 'ברוך השם', מה אתה עונה לי ברוך השם, אולי אני יכול לעזור לך, וכל זה בנוגע אלי, אבל על כבוד ההורים צריך להיזהר בענין זה הרבה יותר.

כבוד ההורים

למה אני אומר את זה, כי לפעמים ההורים שחיתנו את הבן שלהם, שואלים מה נשמע, מה שלום התינוק, והבן עונה, ברוך השם, הרבה פעמים ההורים מרגישים, שהוא אומר 'ברוך השם', ואל תיכנס לתוך המתחם שלי, ותן לי לנהל את הבית שלי לבד, אבל זה כל כך לא נכון, היה יותר נכון לענות, 'ברוך השם', שהילד בוכה, 'ברוך השם', שיוצאים לו שיניים עכשיו, תשתף את ההורים, כששואלים אותך מה עם פרנסה, אם השכן הוא זה ששואל אותך, תענה לו, ברוך השם יש לי שפע גדול, אם שואל מה מצב הכספי, תגיד לו, ב"ה יש לי המון כסף, כי אם אין לך כסף שלפחות יהיה לך שווה כסף... אבל כשאבא שלך שואל אותך, הוא הרי אבא שלך, ודואג עבורך, תענה לו, ברוך השם מגלגלים ועובדים קשה והקב"ה עוזר לי, לא צריך לגנוח ולבכות, אבל תשתף אותו קצת, הרי כשאתה תהיה כמיטה ח"ו, הוא יעמוד לידך כל הזמן.

כשהורים שואלים מה נשמע, צריך לענות משהו, ברוך השם הילד לא מרגיש טוב קצת, ב"ה הוא יהיה

- לקחתי חידוש גדול מאמא שלי איך לעשות שיחה, כשאני הייתי ילד בקאנטרי התקשרתי להורים מהטלפון הציבורי, בשיחת גוביינא [שואלים את מקבל השיחה אם הוא מוכן להרים את הטלפון לפלוני ולשלם את השיחה, ומשלמים הרבה כסף על זה], והם ענו שלא רוצים לענות, אבל מזה ידעו מאיפה התקשרתי, והם חזרו למספר הזה, שלא יעלה לי כסף... ואז אבא שלי היה שואל מה נשמע, והייתי עונה ברוך השם, והיה שואל, מה עוד, אמרתי שוב ברוך השם, לא היה לי מה לדבר, והוא אמר, מצויין, שוט שבת, ומאוד הפריע לי שאני לא יכול לנהל שיחה... אבל אמא שלי התקשרה ושאלה מה נשמע, אמרתי ברוך השם, ורק רציתי לחזור למשחקים, והיא שואלת, תספר משהו, אמרתי שאין לי כלום מה לספר, אבל היא התחילה לשאול, מה אכלתי בארוחת בוקר וכו', ומה עם הבגדים, היא הצליחה לעשות שיחה של עשרים דקות מכלום, תזכרו להתקשר להורים, ותזכרו להתקשר לילדים אם הם לא מתקשרים.
- ש. אני רואה אברך שהוא לא מהיכל הקודש, והוא עובר עכשיו תקופה קשה, האם כדאי לתת לו קונטרס, ולבקש ממנו שאנחנו צריכים לזה תרגום באידיש, אולי באמצע יכנסו הדברים בלב? ת. כבר עשו את זה עם אנשים, אבל לא תמיד זה עובד, זה יכול בהחלט לעבוד, אבל זה לא מוכרח שמשוהו ידלק בלב שלו.
- יש בעיה להתפלל במקום שמישהו מדבר שם כל מיני דרשות שלא קשורים להיכל הקודש? ת. מותר ללכת לשם ומותר לשמוע דרשות מאחרים, רק אתה צריך לדעת מי הבן אדם שמלמד אותך איך תנהל את חייך, מי המורה דרך שלך, אבל
- אמרתי לו שאני עסוק כי אני נותן שיעורים לבחורים ואברכים... הוא ממש הרגיש שיצא מדעתו, כתבתי לו אז מכתב חיזוק, ועכשיו כבר עברו כמה חודשים, והייתי צריך לכתוב לו עוד מכתב.
- כשאנשים מתבגרים, הם נעשים יותר רגישים, לכן צריך להיזהר מאוד בכבוד ההורים, אני רואה את זה גם כאן בקהילה, אני פתאום מקבל דרישות שלום, מאברכים שמתבגרים ופתאום הם יותר רגישים, ונפגעים יותר... ככה ברא הקב"ה את טבע האדם, נכנס דור חדש וצעיר, ואנחנו כבר מבוגרים... אני חזרתי עכשיו אחרי הקיץ, ואני רואה כאן אנשים שהתבגרו המון בחצי שנה הזאת.
- עכשיו יש כאן דור שלם של אנשים מבוגרים, כי הנאצים הרי הרגו את כל הילדים, ובשנת ת"ש לא היו ילדים בעולם ירחם השם, ואחרי השואה נולדו ילדים, ובערך בשנת תשכ"ה התחילו להתחתן, וכל אלו הם כעת בני שמונים, צריך מאוד להיזהר, יש כל כך הרבה מבוגרים ברחובות, וח"ו אם הולכים מהר ומפילים אותם, יכולים לשבור להם את העצמות ירחם השם.
- צריך להתקשר כל יום להורים ולשואל בשלום, וכשאנחנו מתבגרים ומחתנים, ורואים שהילדים לא מתקשרים, אנחנו צריכים להיות מספיק חכמים, ולהתקשר אליהם, ולא לחכות שהם יתקשרו, ולהיעלב שלא מתקשרים, אם עובר חצי יום ועוד לא הספקתי להתקשר לאמא שלי, היא מתקשרת אלי, מה נשמע יואליש, הורים יכולים להיות במחשבות ובדאגות, למה הילד לא מתקשר, מה קורה איתו, האם הוא לא צריך אותי יותר וכו', צריך להתקשר לילדים.

להיות, ואז שווה להם לשלם כסף, ולשכור יחד מלון.

ש. האם זה נכון שראש הישיבה תיכנן לעשות בנין נפרד באומן, לזוגות צעירים, שיוכלו הבעלים לנסוע עם בני הבית? ת. חשבתי פעם מזה, אבל האברכים לא רוצים... אצל מוהרא"ש היה פעם עזרת נשים באומאן.

הרבה שנים הייתי בקרית ברסלב באומאן, ואחרי זה עברתי למקום אחר, לא יודע בדיוק איך קוראים לזה, היה שם כלב בחוץ, ולא היה שם שירותים בפנים, רק בחוץ, עשר שנים זכיתי להיות עם מוהרא"ש בראש השנה באומאן, וכעת אנחנו כבר בשנה העשירית באומאן בלי מוהרא"ש, לא יאומן, הרי זה היה רק אתמול, איך יכול להיות שכבר עברו עשר שנים בלי מוהרא"ש, בשנת תשע"ו ותשע"ז עוד התפללנו במגומטר.

בסופיה כבר הייתם? אותי זה לא עניין אף פעם, פעם א' מוהרא"ש שאל אותי, האם היית בסופיה? אמרתי שלא, אמר לי מוהרא"ש: מה? לא היית? קח את הבחורים לשם, יש דיבור מרבינו, 'להיות באומן ולא להיות בסופיה?' זה היה פארק יפה מאוד בזמניהם.

ש. מה עם המנהגים שמוהרא"ש עשה, כמו להכניס את כנפי הטלית בתוך הגארטל? ת. בהתחלה כשמתקרבים להיכל הקודש, רוצים לעשות את כל המנהגים וכו', עם הזמן רוצים לקחת רק את הדברים שמוהרא"ש לימד אותנו באמת, גמרא ומשניות וכו'.

ר' אברהם ב"ר נחמן היה בעל רוח הקודש, ובזמנו נכנסו חמשה אנשים בציון של רבינו, זה היה ביתן קטן, והוא אמר, שיבוא יום, ויצטרכו לשים

אין שום סיבה שלא תקשיב גם לדברי תורה של אחרים, מה הבעיה לשמוע דרשות של המשפיע הרה"צ אלימלך בידרמן, זה הכל דרשות המלאים עם אמונה ובטחון, עם חיזוק רב, הרי רבינו רצה שילמדו את כל הספרים, ואעפ"כ אמר רבינו שצריך ללכת לצדיק שיראה לך את שורש נשמתך.

אומאן ראש השנה

אנחנו תיכף יוצאים לאומאן, אנחנו נקבל מרבינו הרבה, יש דברים שרבינו הסתיר, ולא רצה שנדבר מזה, שאפשר לקבל שם גוף חדש, ר' נתן אומר [ימי מוהרנ"ת ס"ו] שהציון הקדוש באומאן הוא אחד הדברים שהקב"ה כבר הכין מששת ימי בראשית, שיהא לתיקון העולם.

מוהרא"ש אמר שבהתחלה לא יקבלו את זה בעולם, אבל אחרי שיעבור עליהם מה שיעבור, בסוף כולם יקבלו את זה ויבינו בקדושת הציון, כעת שיש מלחמה, נעצר קצת הנסיעה של אנשים שהם לא מברסלב, אבל מצד שני גם מתחיל להתפוגג כל האיומים שאנשים איימו על אלו שנסעו, אם תיסע אתן לך מכות... ולאט לאט מתחילים לנסוע יותר ויותר אנשים לאומאן.

ש. מה עושים שאין לאשה איפה ללכת לר"ה? ת. הרבה אברכים עוברים את הבעיה הזאת, אצלך זה לא כל כך בעיה, כי יש לך כבר כמה ילדים גדולים, והכי טוב להיות בבית בראש השנה, אבל נשים צעירות עם תינוקות, שהאמא לא רוצה לקבל אותם לראש השנה, זו בעיה נוראית, בעז"ה כשהקהילה תגדל קצת, יהיה אפשר לשכור מלון לכולם, כעת זה לא שווה, אבל כשהיו כאן אלף משפחות, יהיה מתוכם לפחות מאה וחמישים שלא יהיה להם איפה

למיניהם, יש משפיע אחד שנותן שיעורים בליקוטי מוהר"ן רק כשהוא מעשן את זה, ואז הוא משיג השגות גדולות, ירחם השם.

• הדבר הכי נוראי בזה, אלו דברי הכפירה שאומרים על הצדיקים, כאילו שהם עישנו דברים כאלו, ולכן היה להם קפיצת הדרך וכו', זו חוצפה נוראית, אם היית מודה שיש לך נסיון ואתה נופל, מילא, אבל ללכת ולהלביש את הדברים הנוראים שלך על צדיקים קדושים, זו עוולה גדולה.

ש"ת בחינוך הילדים

• ש. האם ילד חייב לשחק קצת? ת. כמובן, אסור לחייב את הילד ללמוד כל הזמן, אני לא מדבר מזה הרבה בדרשות, כי אין לי הרבה את השאלה הזאת, אבל כמובן צריך לתת לילד להוציא את הילדות שלו והאנרגיה שלו, צריך לתת לילד ללמוד בהדרגה, ב"ה הילדים לומדים יפה בתלמוד תורה, ולא חייבים להכריח אותם ללמוד כל הזמן בבין הסדרים, לפעמים יש ילדים שכבר סיימו כמה פעמים ש"ס ואין מה לתת להם עוד, צריך ללכת בהדרגה, ש. האם יש ענין להביא ילדים ממש קטנים לבית הכנסת? ת. אם הוא יושב ליד האבא בשקט, זה מצויין, לאט לאט הוא קולט אמירת 'אמן', ו'נקדישך', כלן עדיף שישב עם הקלפים שלו בשקט, וישמע קצת דיבורי קודש, ש. האם מותר לתת לילדים קצת חופש ושחרור, או לעקוב אחריהם כל הזמן? ת. כמובן לשחרר קצת, רבינו אמר, לא להיות אדוק כל כך עם הילדים, ש. מה הגבול? ת. תהיה רגוע, אתה לא שם, היה כאן פעם אברך, שכשהבן שלו בן השתים עשרה, רצה לצאת לשירותים, הוא ליווה אותו עד הדלת וחזכה לו

שומרים ליד ציון רבינו, מהעומס של האנשים שיבואו לשם, מה שעושים היום בכל הקברים, שמניחים שומרים שכולם יוכלו לעבור ליד הציון, כמו שעושים במירון אצל הרשב"י, זה מגיע מאומן, שם התחילו לעשות את זה.

• ש. האם צריך ללכת לציון דווקא בערב ר"ה, בכל הבלאגן הנורא שיש שם? ת. מוהרא"ש חידש שערב ר"ה לא מתחיל בבוקר, זה כבר מתחיל בחצות הלילה, מוהרא"ש היה הולך לציון של רבינו, ב2 בלילה, כליל זכור ברית, ובשעה אחד התחיל סליחות זכור ברית.

חומרים מסוכנים

• יש הרבה לשון הרע על אומן, והאמת היא שלא צריך לנסוע עד לשם למצוא סמים, אפשר למצוא את זה בכל פינה כאן בעיר, הייתי כל הקיץ בקריה, ולא הרחתי כלום, חזרתי השבוע לעיר, ומריחים את זה פה כל הזמן, פעם היו מריחים רק בלילה, היום מריחים את זה כל היום כאן בעיר, אולי לזה התכוון רבינו כשסיפר על החווה בכוכבים, שראה שמי שיאכל מהתבואה של השנה הבאה, ישתגע, ואמר לו חבריו, שצריך להניח בצד מהתבואה של שנה זו, ויאכלו רק מזה, וכך לא ישתגעו, אמר לו החווה בכוכבים, הרי אם לא נהיה כמו כולם, אנחנו נהיה המשוגעים, ואנחנו חייבים לאכול מזה, אבל לפחות נעשה לעצמינו איזה סימן על המצח, שנדע שאנחנו משוגעים, התבואה הכוונה לכאורה על מיני הסמים למיניהם, עוד מעט יכניסו לכלא את כל מי שלא מעשן, זה יהיה לא חוקי 'לא לעשן', ובכל בית כנסת בסעודה שלישית יאכלו מזה, ויחלקו מזה שיריים... כי זה עושה את המוח צלול, וכל דברי ההבל

בפה וכדומה, כמובן שלבעל אני אומר שזה כלום, וכולם ככה, אבל להורים יש להגיד את האמת, שזה נורא, וצריך להרגיל את הילדים להתנהג בעדינות וצניעות, ש. יש לי חבר שאשתו צועקת עליו כל הזמן, ואמר שהוא ממש השתכנע מראש הישיבה, שכל הנשים צועקות בבית כל הזמן... ת. אתה מבין מה קורה כאן? אי אפשר בכלל להסביר מה מקבלים כאן בהיכל הקודש, שלום בית, חינוך הילדים, וכיבוד הורים, חוץ מכל הלימודים והשיעורים וההתבודדות וכו'.

עשיית שלום

• אתן לך את הכלל בעשיית שלום, כשאתה צריך לעשות שלום בין 2 אנשים, או לעשות שלום בית, ואתה צריך להחליט מי מבין שני האנשים צודק, למשל יש ויכוח בין בני הזוג, האם לשתות סודה קר או סודה חם, אתה צריך בשניה אחת להחליט מה לעשות כאן, הכלל הוא, מי שבגדלות המוחין, צריך לוותר למי שהוא בקטנות המוחין, בכמה דקות אתה מריח מי מהם נפל לקטנות המוחין, ואז השני צריך להוציא אותו מזה, כי מי שנפל בקטנות, אין מה לעשות איתו, ובדרך כלל צריך להיות שהבעל בגדלות המוחין והאשה בקטנות המוחין, אבל הרבה פעמים העולם מתהפך, והבעל בקטנות המוחין והאשה בגדלות המוחין, ואז אומרים לה בשקט, תצילי את הבית שלך ותוותר לך.

• יש אנשים מאוד חכמים ומאוד טובים, אבל משהו קרה להם באמצע החיים, כמו משבר בפרנסה וכדומה, והוא נפל לקטנות המוחין, אין ברירה, צריך לוותר לו, ולהציל את הבית.

עד שחזור, זה נקרא לא לשחרר את הילדים, ש. מה אומרים לילד ומה לא אומרים? ת. אין כלל בזה, כי כל דבר שאתה לא אומר, לפעמים אתה כן אומר את זה, פעם ככה ופעם ככה, כשלא עובד בצורה כזאת, אתה מנסה בצורה הזאת, ש. כשהילד שלי לא היה בבית, מותר לי לשאול אותו איפה היה? ת. בטח, לא משאירים את הילדים הפקר, שואלים איפה היית, ואם הוא עונה שהיה בחוץ ושיחק, מצויין, ואומרים לו, תיזהר, לשם אל תיכנס, ושם אל תלך, ואם הוא הגיע מאוחר, אומרים לו בצורה יפה, בפעם הבא, תיכנס אחרי רבע שעה שאתה משחק בחוץ, ש. אפשר להגיד לילדים לא לעשות דברים שמציקים לאחרים, כמו קליקים באצבעות? ת. אני אומר את זה לילדים, ואני אומר את זה מאוד יפה ומאוד רגיש, ואף לילדים נשואים, ואני חושב שאפשר לפעול את זה אצל הילדים, ש. אפשר להגיד לילדים בפני בני זוגם? ת. תלוי מה, דברים כאלו שהצד השני גם רואה את זה ומרגיש את זה, וזו לא עבירה, זה סך הכל רגילות של אנשים, זה לא בעיה להגיד בפני בני הזוג. ש. מה עושים עם ילד שהתרגל לישון עם איזה בובת דוב? ת. אני לא חושב שאפשר לקחת את זה לילדים, זה כמו התמכרות, יש אנשים נשואים שהתרגלו לשטויות כאלו, אברכים מתלוננים על דברים כאלו שיש לנשותיהם, אני מנסה לקחת דברים כאלו מהילדים בני השנתיים, כמו מוצץ, נותנים להם את זה בתחילת הלילה, ואחרי זה לוקחים את זה מהם, ש. האם יש לי לקחת את חמש עשרה הכובות של הילדה שלי? ת. כל עוד שזה סתם לבילוי ומשחק זה בסדר, אבל ברגע שזה הופך להתמכרות כמו מוצץ צריך להיזהר מזה, יש דברים שמאוד יכול להפריע לבעל אחרי זה, כמו להכניס אצבע

- אם מגיעים אליך שני ילדים שלך, שיש להם ריב גדול ביניהם, ואתה צריך להצדיק את אחד מהם, אי אפשר להוציא את הספר ולבדוק מה לעשות, אתה רואה מי החכם מביניהם, ומשכנע אותו לוותר, ואם הוא בגדלות המוחין, הוא יכול לוותר תמיד, והנפש שלו יכולה לקבל את זה, בן אדם שהולך בדרך ישרה, זה לא גורם לו לעייפות, זה גורם לו לנעימות, ומי שהולך כפוף וקשה לו כל פסיעה, ההליכה הזאת מקשה עליו מאוד, מי שהמוח שלו כפוף, לא יכול לוותר, הוא לא יכול להוציא את האשפה מהבית, אבל מי שיש לו מוח ישר, יכול לוותר, וזה רק עושה לו טוב, וכמובן אומרים לו את זה, בגלל שאתה כל כך טוב, תוותר לו.
- אני זוכר מתי היה הפעם הראשונה שילד ניסה אותי עם השאלה הזאת, הייתי מלמד, והוא היה ילד טוב במיוחד, ולא הצלחנו בקעמפ לסדר את המיטות, כל ילד רצה משהו אחר, ואמרתי לילד הזה, תוותר וקח את המיטה הזאת, והוא שואל אותי: וכי בגלל שאני כל כך טוב, אני צריך לסבול כל שנה ולקבל את המיטה הפחות טובה, לקח לי כמה דקות, ושאלתי אותו, האם אתה סובל מזה, הוא אמר לי, לא, אני לא סובל, הסברתי לו שהילד השני פשוט סובל במוח שלו.
- אם הילדים שלך קופצים לך על הראש, ואתה תגיד כל הזמן, 'איזה ילדים טובים, כאלו ילדים טובים יש לי', אתה תראה עם הזמן שהם נעשו ילדים כל כך טובים, אני לא יודע אם הם באמת נעשו כך, או שרק בראש שלך נעשו כך, אבל זו המציאות, ואם אתה תגיד כל הזמן, 'הם לא מפסיקים לרקוד לי על הראש, אינן לי כבר כח', אתה תראה שהם רק ירקדו יותר ויותר.
- מי שמנהלת את הקעמפ בבית פיגא, אמרה לי, שלקח לה חמש שנים לקלוט את זה, כבר חמש שנים שבכל ערב, המדריכות מתלוננות, שהילדה הזאת לא מקשיבה, והילדה הזאת משתוללת וכו', והשנה היא שואלת כל לילה מה קורה, וכולם עונים לה, 'מיוחד ממש, כולם כל כך טובים', והיא חושבת לעצמה, האם השנה הגיעו ילדים אחרים, האם יש השנה צוות אחר, מה קרה בשנה זו, הרי יש בשנה זו עוד יותר ילדים עם קשיים... עד שקלטה שבשנה הזו התחילו לדבר בשפה חדשה אל הילדים, ואמרו כל הזמן, כמה הילדים טובים, עד שכולם הרגישו שהילדים טובים באמת.
- אנשים אומרים, שהם שומעים בדרשות מה שאני אומר, אבל הם לא יכולים להעתיק את זה בבית, מה כל כך קשה להגיד מילה טובה לאשה, מה כל כך קשה להגיד מילה טובה לילדים.
- ייצא אדם ל'פעלו ו'לעבודתו עדי ערב, ראשי תיבות יוא"ל.
- כאן במזמור 'ברכי נפשי', רואים שדוד המלך מספר על כל פלאי הבריאה, על הרקיע, על המים, על הרוחות, על המלאכים, על ההרים והבקעות, מעיינות, החיות והעופות, העשבים, הלחם והיין, הלבנה והשמש, האריות, ובאמצע כתוב מה רבו מעשיך ד', ואחרי זה ממשיך לדבר על הים הגדול, והתנינים, והאניות, והלויתן, ושואל הבעש"ט הקדוש, מה נכנס כאן באמצע הפסוק 'מה רבו מעשיך השם', ותירץ, שדוד המלך התחיל לספר פלאי הבריאה, ובאמצע לא התאפק, וצעק מנהמת לבו, מה רבו מעשיך השם, פעם שמעתי מיהודי טוב, שהסביר שאותו דבר זה בשירת הים, שבאמצע יש

הקיץ, שהמגי"ש היו בבוקר בישיבה, אני מגיע רק אחה"צ לישיבה.

יש כאן משהו כהן? אני רוצה לדעת למי לתת ברכת המזון, אני אכבד את המחותן שלי, אל תחזיר כוס של ברכה, זה ארבעים זהובים.

והעיקר שכחתי, זה דבר כל כך חשוב שעוזרים ומסייעים לכולל, האברכים בכולל לומדים בהתמדה גדולה באמת, הם עכשיו מסיימים הלכות שבת, והולכים לחזור על כל ההלכות, אני מאוד מכיר לכם טובה על כך, ואני מכיר טובה לר' משה אריה, שהוריד ממני את העול מזה, קשה מאוד להחזיק כולל, זה רק הוצאות, ואני בטוח שתצליחו על ידי שאתם מסייעים לכולל, ר' משה אריה עושה עסקאות עם אנשים, והוא לוקח ממני את העסק של הברכות, הוא מתחיל להבטיח ברכות לאנשים, אני לא כועס עליו, ככה היה אצל הרה"ק מסאטמאר.

זה היה בשנים הראשונות בקעמפ בסאטמאר, ולא היה לחם לתת לילדים, ור' ישראל דוד ווייס שניהל את הקעמפ, פנה לאיזה גביר, וביקש ממנו כסף לאוכל לילדים, אמר לו הגביר, אני צריך עכשיו לקבל רשיון לביטוח נגד שריפות ואני לא מצליח, אמר לו ר' ישראל דוד, אני מבטיח לך, שאם אתה תתן כסף למוסד, לא יהיה לך אש בכל השנה הקרובה בעסקים, וכך הוה, ונודע מזה להרה"ק מסאטמאר, ואמר לו, נהיית המתחרה שלי, אתה נותן הבטחות? אותו דבר כאן עם ר' משה אריה, אנשים אומרים שההבטחות שלו עובדים יותר מההבטחות שלי.

נכנסו עכשיו לכולל עוד כמה אברכים חשובים, תלמידי חכמים, ברוך השם, וכולם שם לומדים גם את דרך הלימוד בבין הסדרים, לומדים

הפסוק, מי כמוכה באלים השם, משה רבינו צעק באמצע מרוב התלהבות, ולכן כל יום אומרים את זה בתפילה, 'בשמחה רבה ואמררו כולם: מי כמוכה באלים השם', ולא אומרים משה ובני ישראל לך ענו שירה בשמחה רבה ואמררו כולם שירו לך' כי גאה גאה וכו', כי הפסוק 'מי כמוכה' יצא מרוב התלהבות.

כתבתי ב"ה עכשיו תורה נוספת בליקוטי מוהר"ן, תורה ה'.

אני לא יודע מה יהיה עכשיו במאנסי, כל 3 הגבאים עברו משם, הגיעו לגור בקריה.

ש. ראיתי בקריה שהגיעו שלוש בחורים נוספים אצל הבן שלי המגי"ש, ואני מבין שזה העלאה במשכורת, שיש עוד בחורים ב"ה. ת. הבן שלך בן עשרים ושש, ויש לו ב"ה העלאה מאוד גדולה, יש לו אשה טובה, ויש לו ב"ה ילדים, ויש לו ב"ה בית, ויש לו אף דירה שהוא משכיר, ברוך השם לא חסר לו כלום.

במשך ימי הקיץ הישיבה כאן בעיר בסקילמאן היתה סגורה, והתפוצץ איזה צינור מים במשרד שלי, אי אפשר לשבת שם, צריך לשפץ את זה, הכל נחרב, היה חתונה עכשיו בישיבה, ואצלי בחדר יש את הפרחים והכסא וכו', והבחורים הוציאו את זה, וראו שהכל נהרס שם, אולי לעצמי אני יכול לשבת שם, ולכתוב מכתבים, אבל אני לא יכול לקבל קהל שם, הרבה ספרים נהרסו לי שם.

עשיתי קצת שינויים בישיבה, בבוקר אני לא מגיע לישיבה, כי כשאני שם, אף מגיד שיעור לא יכול להיות שם, אף אחד לא מסתכל עליו, לכן אני לא שם, וכך המגידי שיעור יוכלו להיות, ויתחילו להקשיב להם ולציית להם, וכך הישיבה תיבנה, כמו שהיה בימות

וביקשתי ממנו שהוא יתן לו כמה אלפי דולר, ואחרי זה הלכתי איתו ביחד לגייס כסף בקאנטרי מסביב לקריה.

- אני כבר הייתי כאן כמה וכמה סעודות ראש חודש של הכולל, ועוד לא שילמתי, אני גם צריך לשלם, תשאלו עכשיו מה שאתם רוצים לשאול, כי אם לא תשאלו, תצטרכו לשלם עוד פעם לכולל כדי לבוא לכאן לשאול שאלות.

- כשהרה"ק מסאטמאר ראה שלא רוצים לתת כסף לסאטמאר, כי הילדים התחילו ללכת עם הפאות למטה, וזה עצבן אותם... אמר הרה"ק מסאטמאר שהוא יתחיל לעשות עשירים לבד, וכך הווה, וכך יהא גם אצלינו בעז"ה.

שם בהתמדה רבה מסביב לשעון, וב"ה משלמים אצלינו יפה מאוד, יותר מכל הכוללים האחרים, 350 דולר לשבוע, 1400 דולר לחודש, אברך מיד אחרי חתונתו, מקבל רק 200 דולר לשבוע, ורק אחרי שנולד לו ילד הוא מקבל 350 דולר.

- אני חושב על האברכים שמחתנים את הילדים, מאיפה יש להם את הכסף, זה נכון שלא עולה מאה אלף דולר, כשהוא ממתן כאן בישיבה, אבל עולה לו עשר אלף דולר, מאיפה יש לו את זה, הוא צריך להלביש את הילדים שלו, הבן שלי ר' אלחנן ב"ה עוזר לאחרים, הוא סיפר לי השבוע, שאין לו לוגו, ואין לו שם של עמותה, אבל הוא חילק לאברכים בקריה בשנה האחרונה, חמישים וחמש אלף דולר, מישהו חיתן לאחרונה,

***